

ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА ФОРМУВАННЯ ПРАВОВОЇ ДЕРЖАВИ В УКРАЇНІ

Костенко В.М., учень 10 класу Вишенської ЗОШ І-ІІІ ступенів Бориспільської районної ради Київської області

Керівник: учитель-методист, вчитель історії та правознавства Вишенської ЗОШ І-ІІІ ступенів Бориспільської районної ради Київської області *Варич Л.В.*

Серед рис і особливостей правової держави варто вказати на такі, як повна гарантованість і непорушність в умовах його існування прав і свобод громадян, а також встановлення і підтримка принципу взаємної відповідальності громадянина і держави. Як громадяни несуть відповідальність перед державою, так і державна влада повинна нести відповідальність перед громадянами.

Однак чи завжди це мало місце в нашій державі? Чи гарантувалися раніш і чи гарантовані повною мірою зараз права і свободи громадян України? Значною мірою – так. Гарантовані політично, юридично і частково економічно. Хоча і не у відношенні всіх громадян. Гарантії діяли і діють в основному у відношенні «осіб влади».

Разом з тим визначені гарантії зберігалися і зберігаються у носінні прав і свобод інших, «рядових» громадян. У колишній УРСР і в сучасній Україні аж ніяк не завжди формальною декларацією були і є конституційні положення, що закріплюють рівність громадян перед законом, також їхні соціально-політичні й особисті права і свободи. Це стає особливо очевидним тоді, коли мова йде про гарантії права на працю, на відпочинок, на одержання освіти, медичне обслуговування, користування досягненнями культури й ін. Дані права значною мірою гарантувалися в УРСР. У визначеній мері вони гарантуються для всіх громадян і в сучасній Україні.

У той же час очевидним є і те, що в силу економічних соціальних причин, росту цін і інфляції, посилення бюрократизму і корупції в управлінському апараті гарантії прав і свобод громадян значною мірою послаблюються. Як раніше, так і тепер рядовий громадянин нерідко змушений виступати в ролі ходка по «коридорах влади» і бути прохачем навіть у тих випадках, коли мова йде про задоволення його законних прав і інтересів.[1, с.42]

Зрозуміло, при таких положенні справи, коли в державі в особі її різних органів і безлічі чиновників переважними є привілеї і права, а в рядових громадян — переважно обов'язки, не може бути і мови про реалізацію принципу взаємної відповідальності держави по відношенню до громадянина. Протягом всієї історії розвитку України спочатку піддані, потім громадяни несли і несуть усілякі повинності і відповідальність перед державою. Однак ні держава в цілому, ні його окремі органи чи чиновники за багато своїх діянь, включаючи самі катастрофічні по своїх наслідках, фактично ніякої відповідальності ні перед суспільством, ні перед окремими громадянами не несуть.[2, с.54]

У сфері теорії держави і права відбулася досить значна зміна політичних і ідеологічних орієнтирів. Однак у практичному політико-правовому житті, що стосується правової держави і принципу поділу влади, за останні роки не відбулося яких-небудь істотних змін. Наявність їх без сумніву свідчило б про рух держави і суспільства по шляху не декларованої, а реальної для всіх громадян Української демократії.

У числі найважливіших ознак і рис правової держави виступає не тільки створення, але і підтримка в суспільстві режиму демократії, законності і конституційності, запобігання спроб узурпації влади, зосередження її в одних чи декількох руках.

Саме на наш погляд, у правовій державі (як один з головних ознак його існування) повинно бути досягнуте реальне забезпечення прав і свобод рядових громадян. Повинний бути створений механізм їхньої повної гарантованості і всебічної захищеності; послідовно проводиться в життя принцип оптимального сполучення прав і свобод громадян з їх конституційними обов'язками.

Крім названих, є й інші ознаки і риси, що характеризують правову державу і принципово відрізняють її від не правової держави. Їх досить багато і вони дуже різноманітні. У своїй сукупності вони дають загальне уявлення про те, що є правова держава, яка її сутність зміст, основні цілі її створення і призначення. Нарешті, які умови її формування і функціонування.

Останнє є принципово важливим, особливо для сучасної України, так само як і для інших країн, що ставлять перед собою завдання формування на базі існуючих державних структур правової держави. Тому що якщо в країні немає реальних – об'єктивних і суб'єктивних умов для створення, а потім – нормального функціонування правової держави, то не може бути і мови про успішне рішення даної проблеми.

Що ж собою являють ці умови чи передумови? З чим вони зв'язані? Насамперед, вони асоціюються з необхідністю досягнення високого рівня політичної і правової свідомості людей, з виробленням у них необхідної для активної участі в політичному і громадському житті загальнолюдської культури.

Принципово важливими передумовами державотворення в нашій країні є також: вироблення в широких шарів працюючого населення навичок, потреб і досить високого рівня компетентності для свідомої участі їх у керуванні державними і суспільними справами: наявність у суспільстві міцного правопорядку, непорушної законності і конституційності; ствердження принципу плюралізму думок і суджень у всіх сферах життя суспільства і держави; розвиток системи самоврядування народу в центрі і на місцях; послідовне розширення і поглиблення в сфері економіки, політики, культури, науки, у соціальній сфері життя суспільства принципів реальної демократії.

Важливими умовами і передумовами формування правової держави в Україні є також створення внутрішньо єдиного, несуперечливого законодавства. Існуючі нині протиріччя в правовій системі, що виникає час від часу боротьба діючих законів і законодавчих актів, видаваних на місцях, не тільки не наближають країну до правової держави, але, навпаки, ще більше віддаляють. Ця боротьба руйнівню позначається на економіці, суспільстві і самій державі. Зневажливе відношення до існуючих законів автоматично породжують таке ж відношення і до місцевих актів, це веде до трагічних наслідків для багатьох мільйонів людей.

Серед існуючих умов і передумов успішного формування і функціонування правової держави варто назвати наявність у країні громадянського суспільства. Як зазначала М.І.Матузова ідея правової держави є ідея взаємоуправління громадянського суспільства і держави, що припускає руйнування монополії держави на владу з одночасною зміною співвідношення волі держави і суспільства на користь останнього й окремої особистості».[3, с.65]

В даний час Українська дійсність характеризується невисоким рівнем політичної і парламентської культури, правовим нігілізмом, слабкістю демократичних традицій і навичок. Якщо і можна для України визнати концепцію правової держави, то, зрозуміло, з цілим рядом застережень, з огляду на відношення громадян України до права як соціального інструменту, історичну прихильність до сильної держави, низьку «природну» правову активність і ініціативу.

Список використаних джерел:

1. Загальна теорія держави і права / За ред. академіка АПрН України, доктора юридичних наук, професора В. В. Копейчикова. - К.: Юрінком, 1997.
2. Загальна теорія держави і права / За ред. академіка АПрН України, доктора юридичних наук, професора В. В. Копейчикова. - К.: Юрінком, 1997.
3. Теория государства и права. Курс лекций / Под ред. Н.И.Матузова и А.В.Малько.- М.: Юристъ, 1997.- с. 187

ІДЕЯ ПРАВОВОЇ ДЕРЖАВИ ЯК ЗАГАЛЬНОЛЮДСЬКА ЦІННІСТЬ

Боса Ю.О., учениця 10 класу Вишенської ЗОШ І-ІІІ ступенів Бориспільської районної ради Київської області

Керівник: учитель-методист, вчитель історії та правознавства Вишенської ЗОШ І-ІІІ ступенів Бориспільської районної ради Київської області *Варич Л.В.*

Проблеми правової держави завжди хвилювали передових людей, прогресивних мислителів стародавності, середньовіччя і сучасності. Питання типу – що таке правова держава? Коли з'явилася ця ідея і як вона розвивалася? Які її основні ознаки і риси? Яка мета і призначення правової держави? – практично завжди знаходилися в полі зору філософів, юристів, істориків незалежно від з поглядів і суджень, а також від того, як кваліфікувалося і як називалася ця держава – чи державою закону, справедливості, державою загального чи благоденства або ж державою законності.

Зрозуміло, суть і зміст ідеї правової держави в одних мислителів, політичних і суспільних діячів найчастіше розходилися із суттю і змістом його в інших мислителів і державних діячів.

Питання правової держави широко обговорюються й у наш час. Основна причина такої уваги до правової держави ґрунтується не тільки на гуманізмі самої ідеї його виникнення, але й у пошуках шляхів її найбільш адекватного оформлення й ефективного здійснення.[1, с.5]